

Látogatás a Filmarchívumban

Ferenc József, Görgey Arthur, IV. Károly

Jelentős szerepet tölt be a magyar filméletben a Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum. Munkájáról, s néhány érdekes filmdokumentumról dr. Molnár Istvántól, az archívum vezetőjétől és Lutor Márta csoportvezetőtől kértünk felvilágosítást.

„Udvari filmesek”

— Fő feladatunk, hogy az összes magyar és magyar vonatkozású filmet megszerezzük. Az 1945 után hazánkban készült játékfilmek, híradók és kisfilmek zöme birtokunkban van. A felszabadulás előtt készült művek közül sok hiányzik, de arra törekszünk, hogy ebből a korból is minél több filmdokumentumot szerezzünk meg. Több külföldi archívummal szoros kapcsolatot tartunk, s csere vagy vásárlás révén tőlük is szerzünk kópiákat. A román társintézménytől például ily módon került hozzánk egy 1916-ban készült filmdokumentumot, melyet *Sulamith* címmel Illés Jenő rendezett.

Az archívum nemrég értékes filmtekerccsel gazdagodott. *Falta Imre*, a KÖZTI mérnöke családi hagyatékban több filmet talált, melyek közül az egyik fontos történelmi dokumentum: *IV. Károly 1916-os megkoronázásáról* készült riportfilm.

— Magyarországon az 1900-as évek elején többnyire a királyi udvarban és a főurak környezetében készitettek filmet. A hajdani udvari festők szerepét a technika fejlődésével az udvari fényképészek vették át, s végül az „udvari filmesek” következtek. A most kapott tekerccset az *Uher* filmgyár és a *Kino Riport* közösen készítette. Az operatőrök megörökítették az egész koronázási ceremóniát, a királyi pár ünnepélyes bevonulását Budapestre, az országgyűlés két házának ülését, amelyen gróf Tisza István miniszterelnök átadta IV. Károlynak a hitlevelet, a Mátyás-templomhoz igyekvő koronázási menetet, a király eskütételét, s azt is, mikor a koronázási dombra lovagló IV. Károly az ősi szokások szerint a négy világtáj felé suhint kardjával.

Nem kevésbé érdekes az *I. Ferenc József temetéséről* készült riportfilm, vagy az a tekerccs, amely *Görgey Arthurt* mutatja be, amint családja körében születésnapját ünnepli.

Akkoriban nemigen alakult még ki a filmriport műfaja. A *Kino Riport* két újságíró — *Frölich János* és *Fodor Aladár* — vállalkozása volt. Mi mindent örökítették meg? „Lapozzuk fel” például egyik 1914-es híradójukat. Tudósítást készítettek egy *Váci utcai párbajról*, majd kamerájukkal felkeresték *Stepka Flóriánt*, a legöregebb fővárosi tolonckocsist, aki 25 esztendőn át fuvarozta a pesti csirkefogókat. Itt látható *Gyimes doktor*, a diplomás kasszafűró, amint az ügyesség fogháza előtt a régi filmekre jellem-

ző szaggatott, kapkodó mozdulattal kiugrik a tolonckocsiból. Lencsevégre kaptak az újságírók egy izgalmas árverést is, a rendőr-főkapitányságon. *Öngyilkosok holmijait bocsátották áruba: revolvereket, Dunába-ugrottak hídon hagyott kalapját, botját*. A *Kino Riport* elkészítette a televízió közkedvelt műsorának, a *Kék fénynek* az ötét is: rekonstruáltak s filmvették különböző bűntényeket.

A külföldi különlegességek közül a többi között a *Lumière-testvérek tizenöt „ösfilmje”* található az archívumban: velencei gondolákat, párizsi járókelőket, omnibuszokat, spanyol bikaviadalokat, s — természetesen zene nélkül — táncjeleneteket örökítették meg a századvégi filmdokumentumok.

Lenin-filmek a centenáriumra

Nemcsak a film hőskorának emlékeit gyűjti, tanulmányozza azonban a Filmarchívum. A muzeális értékű filmek kivül a nemzetközi filmművészet klasszikus, nagy alkotásait is igyekeznek megszerezni. Nem eggyel a nagyközönség is megismerkedhetett a Filmmúzeumban.

— Jelentős kutatómunka is folyik nálunk. A beszerzett filmeket egyebek között történelmi, filmtechnikai szempontok szerint vizsgáljuk. A kutatások eredményéről hamarosan számot adunk egy nagyarányú rendszerezésben, amelyet *A magyar film története* címmel jelentetünk meg. Egyéb kiadványaink is vannak, de aktualitásánál fogva főként a felszabadulási évforduló alkalmából készülő *archívumkatalógus* érdemel figyelmet. A több kötetes összeállítás rövidebb-hosszabb ismeretessé mutatja be az *elmúlt 25 esztendő mintegy 300 magyar játékfilmjét, 2000 rövidfilmjét és csaknem 1500 filmhíradóját*.

A moszkvai társintézettől nemrég több érdekes alkotást kapott a Filmarchívum, *Dziga Vertovnak* 1934-ben készült *Három dal Leninről* című alkotását és az 1948-ban forgatott *Filmdokumentumok Leninről* című filmet, amelynek egyik alkotója *Mihail Romm*. A Lenin-centenárium alkalmából ezeket tűzi műsorára a Filmmúzeum.

Görgey József